

МЕХАНІКА В ВІЛЕНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ У XVIII СТОРІЧЧІ

Крахмальов О.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В середині XVIII ст. встановлюються зв'язки віленських вчених з вченими вишів Європи, перш за все Празького університету. Найбільш здібні вихованці академії відряджались за кордон для підготовки до професорської діяльності, а в Вільно запрошувались професори закордонних вишів. В академію проникають передові ідеї Ньютона та Левенгука, Маклорена та Мушенбрука, Босковича, Шерфера, Пензена та інших видатних вчених XVIII ст. Фізико-математичні науки завойовують прихильність вчених та затверджуються як самостійні дисципліни. В 1753 р. почалась організація астрономічної обсерваторії, а в 1755 р. В Віленській академії на філософському факультеті була відкрита кафедра фізики.

Помітною подією в житті Віленської академії була недовга (1763 - 1765) викладацька діяльність в ній французького монаха-ієзуїта Жана Флере. Викладаючи курс фізики, в якому значна частина відводилася питанням механіки, він запропонував методичну новинку – демонстраційний експеримент, а також організував практичні заняття студентів. Експериментальні матеріали він супроводжував математичними висновками. Такі заняття викликали інтерес у слухачів до точних наук. Флере також заснував в академії фізичний кабінет, в якому були зібрані креслення і моделі різноманітних механізмів і верстатів.

Вплив Ньютона, і перш за все його «Математичних початків натуральної філософії», відчутно дався взнаки на наукових працях викладачів академії Л. Рошковського, Ю. Міцкевича, Ф. Норвайши, Т. Кундзича, Т. Жицького.

Після заборони в 1773 р. ордена ієзуїтів Віленська академія була підпорядкована державній комісії національної просвіти, що спричинило структурні зміни в ній. Стався поворот до підвищення значення точних наук, з'явилася практична спрямованість в їх розвитку. Вже в 1774 р. професор Юзеф Міцкевич почав викладати експериментальну фізику, яка містила механіку. Проспекти його курсів, що збереглися, свідчать про те, що основну увагу він звертав на прикладні проблеми. Багато часу він приділяв розкриттю фізичного сенсу процесів і явищ, ілюструючи лекції дослідженнями.

В 1780 р. прикладну математику, значну частину якої складала механіка, що вивчалася на основі новітніх досягнень європейської науки, почав викладати Тадеуш Кундзич (1747 - 1829). В 1783 р. він очолив кафедру прикладної математики. З 1785 р. в курс прикладної математики Кундзич ввів основи гідростатики, гідродинаміки та аерометрії.

В 1773 – 1781 р.р. комісія національної просвіти закінчила перебудову системи освіти. Колишня академія була розширена та перетворена в Головну литовську школу, яка остаточно стала світським навчальним закладом.